ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ З ПРАВА

INTRODUCTION OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING OF JUNIOR LAW SPECIALISTS

У статті розглянуто особливості впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у професійну підготовку молодших спеціалістів з права. Розглянуто проблему інформатизації освітнього середовища. Зазначено, що важливою складовою частиною навчальної діяльності студентів є формування практичних навичок застосування інформаційно-комунікаційних технологій у майбутній професійній діяльності.

Інформаційно-комунікаційні технології розглядаються як програмні, програмно-апаратні й технічні засоби і пристрої, сукупність технологічних процесів, інформаційних і кадрових ресурсів, інтегрованих для пошуку, збору, продукування, накопичення, збереження, обробки, поширення інформації, що забезпечують можливість доступу до інформаційних ресурсів локальних і глобальних мереж.

Доводиться, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі молодших спеціалістів з права сприяє: розкриттю, збереженню та розвитку індивідуальних здібностей студентів; формуванню у студентів пізнавальної діяльності, прагненню до самовдосконалення та саморозвитку; забезпеченню комплексності професійної підготовки; постійному динамічному оновленню змісту, форм та методів навчальних процесів; а також полегшує: моделювання пошуку віддалених або віртуальних лабораторій в Інтернеті, що забезпечує відносно недорогий гнучкий доступ до досвіду навчання; міжнародну співпрацю, подолання географічних бар'єрів. Інформаційно-комунікаційні технології дають студентам уявлення про інші культури та досвід; формувальне оцінювання в реальному часі та на основі навичок. Таким чином, це може забезпечити активну участь більшої кількості студентів у дискусіях.

Визначальним кроком до вирішення проблеми модернізації навчального процесу ЗВО є глобальне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, які забезпечать його інтерактивність, мобільність, автоматизованість, інноваційність.

Ключові слова: інформатизація, інформаційно-комунікаційні технології, молодший спеціаліст з права, освітнє середовище, професійна підготовка, освітні технології.

This article considers the features of the introduction of information and communication technologies in the training of junior law professionals. The problem of informatization of the educational environment is considered. It is noted that an important component of students' learning activities is the formation of practical skills in the application of information and communication technologies in future professional activities.

Information and communication technologies are considered as software, software and hardware and technical means and devices, a set of technological processes, information and human resources integrated to search, collect, produce, accumulate, store, process, disseminate information that provide access to information resources local and wide area networks. It is proved that the use of information and communication technologies in the educational process of junior specialists in law contributes to: the disclosure, preservation and development of individual abilities of students; formation of students' cognitive activity, the desire for self-improvement and self-development; ensuring the complexity of professional training; constant dynamic updating of the content, forms and methods of educational processes; and also facilitates: modeling of search as remote or virtual laboratories on the Internet, which provides relatively inexpensive flexible access to the learning experience; international cooperation, overcoming geographical barriers. Information and communication technologies give students an idea of other cultures and experiences; formative assessment in real time and based on skills. Thus, it can ensure the active participation of more students in discussions.

The defining step towards solving the problem of modernization of the educational process of free economic education is the global introduction of information and communication technologies that will ensure its interactivity, mobility, automation, innovation.

Key words: informatization, information and communication technologies, junior specialist in law, educational environment, professional training, educational technologies.

УДК 378.147(045)
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/31-1.36>

Титок І.В.,
викладач
Фахового коледжу інженерії
та управління
Національного авіаційного університету

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Сучасна освіта України переживає суттєві трансформації. Стрімкий розвиток інформаційних та телекомунікаційних технологій, вплив яких дедалі більше поширюється на всі сфери соціального життя, відкриває перспективи вдосконалення вищої освіти, обміну науково-навчальною інформацією [5].

Інформатизація суспільства, в тому числі й усіх форм освітньої діяльності, характеризується модернізацією і глобальним запровадженням сучасних інформаційно-комунікаційних техно-

логій (далі – ІКТ). ІКТ активно використовуються для передачі інформації і забезпечення взаємодії викладача і студента в сучасних системах відкритої та дистанційної освіти. Особливої актуальності проблема запровадження ІКТ в освітній процес набуває сьогодні, коли заклади вищої освіти (ЗВО) перейшли на дистанційну форму навчання у зв'язку з поширенням пандемії (Covid-19).

Ефективне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, як зазначають Р. Гуревич, М. Кадемія, М. Козяр, «сприяє розвитку мислення, пам'яті, уваги, спостережливості; формуванню

професійно орієнтованих знань, умінь і навичок; розвитку комунікативних здібностей; формуванню умінь і навичок приймати оптимальні рішення або пропонувати варіанти їх розв'язку в надзвичайних ситуаціях; розвитку вміння здійснювати експериментально-дослідницьку діяльність; створенню умов для самооцінки, систематизації та узагальнення майбутнім кваліфікованим фахівцем одержаної інформації з метою професійного самовизначення, покращення якості підготовки» [2], що є важливим завданням закладу вищої освіти. Успішність організації дистанційного навчання у ЗВО з використанням новітніх ІКТ зумовлена, по-перше, інформатизацією як провідним освітнім трендом; по-друге, варто враховувати особистість сучасного студентства – представника «покоління Z», або «цифрового покоління», для якого існування у віртуальному інформаційному середовищі є абсолютно природним.

Разом із тим спостерігається проблема застосування ІКТ в освітньому процесі, яка безпосередньо пов'язана з неготовністю педагогічних працівників використовувати інформаційні технології в організації навчального процесу. Сучасний викладач повинен не тільки володіти знаннями у сфері ІКТ, але й бути фахівцем щодо їх застосування у своїй професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теорія та практика підготовки фахівців з права досліджувалась низкою науковців, серед яких А. Андрощук, О. Василенко, В. Журавський, П. Касперович, Л. Насіленко, М. Сидоренко та ін. Проблемою модернізації освіти займалися В. Безпалько, Б. Гершунський, Ю. Дорошенко, І. Зимня, М. Кадемія, Е. Лузік, О. Падалка, С. Сисоєва, А. Хуторський, А. Шматко та ін. Психологічні та педагогічні особливості впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес ЗВО досліджували Л. Дітковська, М. Жалдак, А. Кокарева, Ю. Рамський, О. Пехота, О. Пометун, О. Спирін, Ю. Триус, Л. Хоменко-Семенова, О. Шестопад.

На жаль, у підготовці молодших спеціалістів з права є ще багато невирішених питань і завдань, а в розробках її теоретичних і методичних основ є ще чимало нерозв'язаних проблем, зокрема ефективності застосування ІКТ у професійній підготовці молодших спеціалістів з права.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. На сучасному етапі одна з дискусійних проблем розвитку ефективного українського суспільства – збереження молодого покоління для розбудови успішної держави, сприяння самовизначенню, прагненню до саморозвитку, мотивуванню до професійної діяльності за фахом. Виховання зацікавленості, мотивації в здобутті професії – найважливіші умови навчальної діяльності майбутніх молодих фахівців.

Студент коледжу вже з перших днів навчання повинен усвідомити, що недостатній рівень інформаційних умінь і навичок не дозволить йому в подальшій виробничій діяльності займатися творчістю, пов'язаною з раціоналізацією та винахідництвом. Цей недолік проявляється уже під час курсового і дипломного проектування, викликаючи потребу в поповненні недостатнього рівня знань через самоосвіту, використання інформаційних комп'ютерних засобів навчання. Процес навчання самореалізується через ланцюжок конкретних проблем, що потребують самостійного вирішення за внутрішньою потребою.

Вихід на інноваційні технології освіти, мета яких – підготувати конкурентоспроможного спеціаліста з необхідним рівнем особистих і професійно значущих якостей, що оптимально задовольняють запити виробництва, відкриває нові горизонти для навчальної діяльності [4].

Тому **метою статті** є дослідження ефективності впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у підготовку майбутніх молодших спеціалістів з права.

Виклад основного матеріалу. Інформаційно-комунікаційні технології (далі – ІКТ), до яких входять новітні цифрові технології, такі як комп'ютери та Інтернет, радіо та телебачення, є потенційно потужними інструментами, що сприяють змінам та реформам у сучасній освіті України. Ефективне застосування ІКТ допомагає полегшити доступ до освіти, підвищити якість освіти, допомагаючи перетворити викладання та навчання на цікавий, активний процес, пов'язаний із реальним життям.

Інформаційно-комунікаційні технології ми розглядаємо як комплекс різноманітних засобів, способів і технологій зі збирання, зберігання, процесу обробки, подання та передачі інформації.

Під засобами інформаційно-комунікаційних технологій будемо розуміти програмні, програмно-апаратні й технічні засоби і пристрої, сукупність технологічних процесів, інформаційних і кадрових ресурсів, інтегрованих для пошуку, збору, продукування, накопичення, збереження, обробки, поширення інформації, що забезпечують можливість доступу до інформаційних ресурсів локальних і глобальних мереж.

Аналіз психологічної, педагогічної, методичної, технічної літератури та дисертаційних досліджень дозволив нам виділити такі напрями інноваційного розвитку педагогічної освіти в умовах впровадження ІКТ у ЗВО України:

- науково-педагогічні підходи до реалізації вимог модернізації освітнього середовища;
- розроблення і використання засобів ІКТ у навчальному процесі;
- інноваційні технології навчання: створення інформаційного середовища навчального закладу, електронні навчально-методичні комплекси,

Рис. 1. Переваги застосування ІКТ у навчальному процесі ЗВО

застосування інтерактивних методик навчання, інновації в системі контролю й оцінки результатів навчання, моделювання, мультимедійні тренінги, дистанційна освіта, віртуальні лабораторії;

- особистісно-орієнтований підхід до організації професійної освіти;
- компетенції в професійній освіті;
- організація науково-дослідної роботи студентів;
- автоматизація роботи бібліотек;
- інновації в підготовці й підвищенні кваліфікації викладачів;
- взаємодія між ЗВО [6].

На рисунку 1 зображено переваги застосування ІКТ у навчальному процесі.

Під час пандемії COVID-19 спостерігаємо активне впровадження в освітній процес вищої школи різних віртуальних форм навчання. Ці процеси не минули й організацію навчання в коледжі інженерії та управління Національного авіаційного університету. Проведення онлайн-курсів, онлайн-тренінгів, онлайн-воркшопів, онлайн-коучингів, хакатонів, вебінарів; використання електронних віртуальних лабораторій, соціальних мереж, створення платформ спілкування за науковими інтересами, проведення міжнародних онлайн-конкурсів тощо. Цей процес став би неможливим без інформаційно-комунікаційних технологій. Застосування освітньої платформи Google Classroom (Google Клас) (Google Classroom – онлайн-клас для ефективного навчання) надає зручний інтерфейс для

створення й керування навчальними курсами. Це відкриває нові можливості у викладанні: створювати, перевіряти та оцінювати завдання в режимі реального часу, реалізувати індивідуальний підхід у навчанні, проводити онлайн-обговорення, консультації. У випадку з Google Classroom користувачам потрібно мати обліковий запис Google, а якщо освітня установа організувала свій Єдиний інформаційний простір за допомогою сервісу Google Suite for Education, то такий обліковий запис є у кожного викладача і студента з можливістю використання всіх сервісів Google у корпоративному режимі.

Рис. 2. Google-сервіси G Suite

Серед різноманітних віртуальних освітніх платформ сервіс Google Classroom вирізняється передусім простотою у використанні. Він не потребує спеціального навчання для створення курсу, а також надає користувачам зручний інтерфейс для керування навчальним процесом.

Отже, упровадження ІКТ у підготовку молодших спеціалістів з права надає важливі переваги викладачеві в організації навчального процесу:

1) Інтерактивність: ІКТ дозволяють обмінюватися інформацією між користувачем та комп'ютером, і саме така взаємодія дозволяє адаптувати використовувані ресурси до вимог і характеристик зазначеного користувача;

2) Взаємозв'язок: це пов'язано зі створенням нових можливостей, починаючи зі зв'язку між студентом і викладачем, між студентом і програмним навчальним середовищем;

3) Миттєвість: ця функція стосується здатності інформаційно-комунікаційних технологій передавати інформацію на великі відстані та дуже швидко;

4) Оцифровка: інформація представлена в унікальному універсальному форматі, що дозволяє передавати звуки, тексти, зображення тощо за допомогою тих самих засобів. Візуалізація навчального матеріалу; автоматизація процесів контролю, реєстрації і аналізу результатів навчального процесу, рівнів навчальних досягнень студентів; забезпечення дистанційної системи та індивідуального вивчення окремих факультативних курсів.

Інформаційно-комунікаційні технології не лише дають людям можливість отримати доступ до великого обсягу інформації, щоб набути з неї знання, але також дозволяють їм це робити через асоціацію з іншими підключеними користувачами до мережі.

5) Інновації: розвиток ІКТ характеризується необхідністю інновацій, особливо щодо освітньої сфери, що породжує створення нових засобів для поліпшення комунікацій.

Висновки. Застосування ІКТ у професійній підготовці молодших спеціалістів з права відповідає принципам особистісного підходу, орієнтованого на студента, де він розглядається як активний учасник навчального процесу. Відчутно, що ІКТ підтримують персоналізоване навчання, активізуючи взаємодію між викладачами та студентами, а отже, викладачі мають можливість впливати на розвиток студентів.

Крім того, як один із найбільш фундаментальних принципів особистісно-орієнтованого підходу, ІКТ дозволяють навчатись у будь-який час і в будь-якому місці за допомогою веб-діяльності в позааудиторний час, що підтверджує наразі застосування дистанційних платформ. Разом із тим студенти мають можливість у процесі комп'ютеризованого навчання розвивати інформаційну компетентність.

Проте, хоча процес інформатизації і широкі можливості використання комп'ютерних технологій стрімко розвивається, в системі освіти вищої школи спостерігається і серйозна проблема. Застосування всього потенціалу ІКТ-ресурсів у

щоденному освітньому процесі ЗВО все ще залишається недостатнім.

Потенційні можливості інформаційно-комунікаційних технологій розкриті не повністю і не в повній мірі затребувані системою освіти. Під час розгляду порушених проблем слід ураховувати такі об'єктивно-суб'єктивні причини, як:

- недостатня розробленість методології впровадження нових інформаційних технологій в освітній процес;

- низький рівень адаптації комп'ютеризованих освітніх платформ до курсу спеціальних дисциплін;

- відсутність спеціалізованої системи розвитку ІКТ-педагогів;

- низький рівень загальної комп'ютерної підготовки викладацького складу;

- недостатня вивченість психолого-педагогічних аспектів комп'ютерного навчання;

- недостатній рівень підвищення мотивації викладачів до опанування ІКТ;

- труднощі у формуванні критеріїв оцінки інформатизації освіти, які виникають за відсутності вимірників і чітких критеріїв ефективності застосування ІКТ.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гуревич Г.С. Інноваційні освітні технології як чинник розвитку професійних компетенцій педагогічного персоналу ПТНЗ. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2015. № 42. С. 3–6.

2. Гуревич Р., Кадемія М., Козяр М. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті ; за ред. член-кор. НАПН України Р.С. Гуревича. Львів : Вид-во «СПЛОМ», 2012. 502 с.

3. Журавський В.С. Юридична освіта в Україні: сучасний стан та напрями вдосконалення. *Право України*. 2004. № 11. С. 3–6.

4. Кобилянський О.В. Використання інтернет-технологій у процесі вивчення безпеки життєдіяльності. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка. 2014. Вип. 132. С. 61–65.

5. Козяр М. Інноваційні технології як інструмент студентоцентрованого підходу в практичній підготовці майбутнього інженера. *Нова педагогічна думка*. 2014. № 1. С. 90–93.

6. Information and Communication Technologies in the Professional Training of Engineers. *International Workshop on Conflict Management in Global Information Networks (CMiGIN 2019)* / A. Kokariev et al. Lviv, 29 November. 2019. CEUR-WS.org, online.

7. Насіленко Л. Професійна підготовка майбутніх юристів на основі компетентісного підходу (з досвіду роботи Університету сучасних знань). *Освіта дорослих : теорія, досвід, перспективи* : зб. наук. пр. ; редкол Л.Б. Лук'янова (голова) та ін. ; Ін-т пед. освіти дорослих НАПН України. Ніжин : Видавець П.П. Лисенко, 2013. Вип. 6. С. 75–81.